

YTTRANDE

2017-11-30

17RV343-2

Trafikverket
Bosse Andersson
bosse.andersson@trafikverket.se

Trafikverkets flygutredning (dnr TRV2016/96125)

Region Västerbotten har beretts möjlighet att lämna yttrande ovan rubricerade utredning och avger följande yttrande.

Ärendebeskrivning

Trafikverket har utrett behovet av flygtrafik inför att nuvarande flygavtal upphör i oktober 2019. Om behovet kvarstår, eller ytterligare flyglinjer kan motiveras för åtgärd, ska allmän trafikplikt införas och vid behov trafiken upphandlas. Utredningen kommer att ligga till grund för beslut om på vilka sträckor Trafikverket ska besluta om allmän trafikplikt och vid behov avtala om flygtrafik för perioden oktober 2019 till oktober 2023.

Synpunkter på utredningen ska vara Trafikverket tillhanda senast torsdagen den 30 november 2017.

Region Västerbottens synpunkter

Inledning

Flyget är en del av Sveriges nationella transportsystem. I de glesare delarna spelar flyget en avgörande roll för det lokala näringslivets konkurrenskraft samt medborgarnas möjligheter att resa. Region Västerbotten arbetar för att flyget i länet får bästa möjliga förutsättningar att utvecklas, miljömässigt, servicemässigt och konkurrensmässigt.

Flyget behöver förbättras och där ligger frågor som rör tillgängligheten och kvalitet i fokus. Samtidigt är det viktigt att ha klart för sig att det finns baksida på grund av det faktum att ökat flygande även orsakar en ökad miljöpåverkan. Region Västerbotten ser den stora utmaningen ligga i att samtidigt som flygandet utvecklas krävs det att finna vägar att minska miljöpåverkan per flygkilometer.

Att staten via Trafikverket tagit ett ansvar för införandet av trafikplikt och därefter upphandling av ett fyra flyglinjer i Västerbottens län har i grunden varit mycket positivt. Samtidigt har det under de år som flygtrafiken varit upphandlad i olika grader dykt upp problem av olika slag och det är viktigt att det sker en kontinuerlig förbättring utifrån de erfarenheter som gjorts.

Generella synpunkter på utredningen

Region Västerbotten vill inledningsvis markera en tillfredsställelse över att utredningen upplevs ha hög kvalitet och redovisar på ett öppet sätt fakta och utmaningar som gäller för den flygtrafik som omfattas av allmän trafikplikt. Det finns även en tydlig vilja till systemmässiga förbättringar inför och under kommande beslut om allmän trafikplikt och i ett senare skede när upphandling av ett antal linjer blir aktuella.

Region Västerbotten delar utredningens beskrivning att det finns stora utvecklingspotentialer avseende den upphandlade flygtrafikens, där upphandlingen av denna, trafikstart samt uppföljning är mest centrala. Det är mycket viktigt att skapa förutsättningar för att uppnå bättre stabilitet, regularitet och punktlighet under den kommande avtalsperioden. Utredningen föreslår ett antal förändringar i utformningen av den allmänna trafikplikten och upphandlingen för att bidra till sådana förbättringar.

Region Västerbotten tillstyrker utredningens förslag till förändringar och anser att det utöver detta finns behov av ytterligare justeringar.

Avtalsperioden längd bör förlängas från fyra år till fem år vilket är tillåtet enligt regelverket. En sådan förlängning anser Region Västerbotten kan bidra till ökat intresse att lämna anbud. Därmed kan också ökad konkurrens mellan potentiella operatörer erhållas, vilket kan leda till större kostnadseffektivitet, och ökad kvalitet, förutsatt att uppföljning och sanktioner mot eventuella avtalsbrott också genomförs enligt avtal. Detta oavsett för alla flyglinjer som omfattas av allmän trafikplikt, oavsett om dessa sedan är upphandlade eller inte.

För samtliga destinationer i Västerbotten är dessa av stor betydelse för besöksnäringen, som är en viktig del av näringslivet i Västerbottens län, och särskilt i inlandet. Detta bör vid kommande beslut om allmän trafikplikt beaktas avseende antal turer, upplägg under året och antal flygstolar. Region Västerbotten konstaterar att frågan om besöksnäringens betydelse för Sverige som nation i andra fall också uppmärksammas avseende kommunikationsmöjligheterna, till exempel vid upphandlingen av Gotlandstrafiken samt statens finansiella engagemang för den nya flygplatsen i Sälen. Region Västerbotten anser mot bakgrund av detta att besöksnäringen ska vara en viktig parameter vid dimensioneringen av allmän trafikplikt bör därför fastställas och ges konkret betydelse i samband specifikationerna av allmän trafikplikt.

Om de trafikpolitiska målen om grundläggande tillgänglighet ska uppnås, måste även anslutningstrafik till flygplatserna säkras från de kommuner som inte har egna flygplatser. Utan detta säkerställande försvinner flygets karaktär av kollektivtrafik och den tillgänglighet som beskrivs enligt modellen kan inte uppnås.

Region Västerbotten välkomnar utredningens förslag att inrätta fasta slingning i de fall detta är aktuellt för den allmänna trafikplikten. Detta skapar förutsägbarhet och bättre möjligheter att hantera eventuella trafikstörningar med ersättningstrafik.

Region Västerbottens lämnar nedan särskilda synpunkter avseende de avsnitt i utredningen som särskilt berör flygplatserna i Västerbottens län

Hemavan Tärnaby

Hemavan Tärnaby Airport har stor betydelse för näringslivet i allmänhet och för besöksnäringen i synnerhet. I Hemavan och Tärnaby samt i dess omnejd sker för närvarande en mycket stor expansion avseende antal bäddar och i övrigt har det skett och fortfarande sker stora satsningar i besöksnäringen anläggningar

Behovet av antal flygstolar bedöms därmed vara större än det som nuvarande trafikplikt anger. Region Västerbotten instämmer i bedömningen som görs av företrädare från Hemavan Tärnaby att det i kommande trafikplikt bör ske en justering av antalet flygstolar från 21000 till 26000 per år. Region Västerbotten anser även att det är ett berättigat krav att säkerställa att det sker en trafikering under hela året så att detta dels tillgodose de strävanden som finns att utveckla besöksnäringen under årets samtliga månader, dels för att tillgodose övriga behov som finns från medborgare och näringsliv i området.

Utredningen föreslår att Hemvan Tärnaby ska slingas via Kramfors. Företrädare för Hemavan Tärnaby att denna bör ske med Lycksele, Samtidigt föreslås från Vilhelmina Vilhelmina-Lycksele slingas. Företrädare från Lycksele framför å sin sida att man önskar i första hand en slingning tillsammans med Arvidsjaur och i andra hand med Vilhelmina.

Region Västerbotten instämmer bedömer att det bästa för Hemavan Tärnaby vore direkttrafik med Arlanda, i andra hand en slingning med en flygplats som inte har samma turistiska upplägg som Hemavan, vilket är fallet med dagens slingning med Vilhelmina. Om den slutgiltiga slingningen skulle bli enligt utredningens förslag, det vill säga med Kramfors, skulle detta innebära orimligt lång busstransport mellan Kramfors och Hemavan Tärnaby Airport vid de tillfällen landning eller start inte är möjlig av vädermässiga skäl. Om Kramfors slutligen trots de uppenbara skälen som talar mot detta, behöver det säkerställas att flyget fortsätter mot Vilhelmina eller Lycksele för att på så sätt klara vidare marktransport till Hemavan på samma sätt som sker i dag.

Lycksele

Region Västerbotten delar Lycksele kommuns och Lycksele flygplats bedömning att slingning direkt till Arlanda utan mellanlandning har påtaglig betydelse för flygtrafikens attraktivitet. Vidare delar Region Västerbotten uppfattningen att det inte är lämpligt att

Lycksele utgör start/slut-flygplats, då hangar saknas vilket innebär både ekonomiska och miljömässiga avisningskostnader samt att flygplan av säkerhetsskäl inte bör stå uppställda utomhus över natten.

Lycksele kommun och flygplats anser att det finns starka argument för att Hemavan borde flygas som direkttrafik till Arlanda, då flygplatsens läge gör den väldigt känslig för vädermässiga störningar, vilket då påverkar andra flygplatser om trafiken från Hemavan ska mellanlanda. Region Västerbotten delar denna bedömning, vilket även finns beskrivet ovan.

Lycksele anser också att det bör göras en justering av antalet flygstolar från dagens 34000 till 40000 stolar per år för att kunna möta förväntade behov. Region Västerbotten stödjer en sådan justering.

När det gäller vilken flygplats som Lycksele ska slingas med föreslås från kommunens och flygplatsens sida att detta bör ske tillsammans med Arvidsjaur. Denna ståndpunkt skiljer sig från den som framförs från företrädare från Vilhelmina och Hemavan Tärnaby. Region Västerbotten avstår från att ta ställning till vilken flygplats som Lycksele bör slingas med.

Vilhelmina

Vilhelmina kommun och dess grannkommuner Åsele och Dorotea framför att det finns starka skäl att öka antalet flygstolar från dagens 22000 till 32000 på årsbasis. Region Västerbotten stödjer denna framställan.

Vidare beskriver de tre kommunerna att dessa sedan år 2006 subventionerat marktransport mellan centralorterna i Åsele och Dorotea och under 2011-2013 även Storuman (som avvecklades på grund av den stora kostnadsökningen). Man beskriver att man sannolikt inte har ekonomiska förutsättningar att bära de nuvarande kostnaderna för marktransporterna och önskar att Trafikverket ska finansiera denna. Region Västerbotten anser att det finns starka skäl att tillmötesgå detta önskemål.

Från Vilhelmina och dess grannkommuner ställer man sig positiv till en fast slinga med Lycksele. Det skulle innebära att det nuvarande slingning med Hemavan Tärnaby upphör. Region Västerbotten instämmer att nuvarande slingning med Hemavan Tärnaby är olycklig då det under hittillsvarande år skapats överbelastning under vintersäsongen.

När det gäller vilken flygplats som Vilhelmina ska slingas med föreslås från de tre kommunerna att detta ska ske tillsammans med Lycksele. Denna ståndpunkt skiljer sig från den som framförs från företrädare från Lycksele och Hemavan Tärnaby. Region Västerbotten avstår från att ta ställning till vilken flygplats som Vilhelmina bör slingas med.

Umeå

Idag finns det allmän trafikplikt Östersund Åre Airport – Umeå Airport som också innebär att linjen upphandlas av Trafikverket. Utredningen föreslår fortsatt trafikering med minst 17000 flygstolar per år med minst två dubbelturer dagligen helgfri måndag-fredag. Färre turer tillåts under juli månad.

Region Västerbotten tillstyrker utredningens förslag avseende allmän trafikplikt mellan Östersund Åre Airport och Umeå Airport.

I detta ärende har samråd skett med närmast länets flygplatskommuner samt Region Norrbotten.

Erik Bergkvist
Regionstyrelsens ordförande

Kopia via epost:

Kommunerna i Västerbotten län
Landstinget Västerbotten
Region Norrbotten
Region Västernorrland
Region Jämtland Härjedalen
Trafikverket Region Nord